Liikenne- ja viestintävaliokunta

Invalidiliiton lausunto hallituksen esityksestä 215/2021 vp eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on lähes 30 000 henkilöjäsentä ja 145 jäsenyhdistystä.

YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 4 velvoittaa huomioimaan vammaisten henkilöiden osallisuuden edistämisen kaikissa politiikoissa ja ohjelmissa.

Invalidiliitto tukee toimenpiteitä, joiden avulla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Autokannan uudistamiseen liittyvät toimenpiteet ovat osa tätä kokonaisuutta.

Vammaisten kansalaisten yhdenvertainen liikkuminen tulee turvata koko Suomessa. Tässä korostuvat esteettömän julkisen liikenteen saatavuus, liikkumisen tueksi tarkoitettujen yksilöllisten palveluiden riittävyys sekä vammaisen ihmisen tosiasiallinen mahdollisuus hankkia käyttöönsä auto.

Auto on monelle vammaiselle ihmiselle välttämätön jokapäiväisen liikkumisen tarpeisiin. Mahdollisuus auton käyttämiseen lisää myös yhdenvertaisuutta ja itsenäisyyttä. Invalidiliitto muistuttaa, että vammaisen henkilön tarve omaan autoon on yksilöllinen ja juontuu pääosin liikkumista haittaavasta vammasta. Huomioitavaa on myös apuvälineiden tarve. Niiden kuljettaminen määrittää osaltaan muun elämäntilanteen ohella, minkälaisen auton vammainen ihminen tarvitsee.

Vammaisten ihmisten liikkumisen tarve omalla autolla korostuu etenkin haja-asutusalueilla, joilla julkisen esteettömän liikenteen saatavuus on vähäistä ja taksipalveluidenkin saatavuus on ajoittain heikkoa. Invalidiliitto näkee tärkeänä, että esteettömän julkisen liikenteen palveluita kehitetään ja laajennetaan. Tässä ohella kuitenkin tulee varmistettavaksi myös vammaisten ihmisten mahdollisuus auton hankintaan liikkumisensa turvaamiseksi.

YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 20, henkilökohtainen liikkuminen, sisältää vammaisen ihmisen itsenäisen ja henkilökohtaisen liikkumisen mahdollistamisen sekä yhdenvertaisuuden. Siinä mm. velvoitetaan osapuolia varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäinen liikkuminen, esimerkiksi helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista kohtuulliseen hintaan, sillä tavalla ja silloin kun he haluavat.

Autoverolain 5 luvun 26 § (ent. 50 § ja 51 §) on ollut merkittävä taloudellinen tuki auton hankintaan. Nyt sen merkitys on poistumassa tilanteissa, joissa auton vaihtotarpeen tai auton hankinnantarpeen yhteydessä pohdittavaksi tulee vähäpäästöisen auton hankinta, joissa autoveron osuus on vähäinen. Sähköautojen osalta vero on poistettu, mutta autojen hinta on merkittävästi fossiilisia polttoaineita käyttäviä autoja korkeampi. Vuonna 2020 autoverolain 50 § mukaan myönnettiin verohuojennuksia 55 kpl ja 51 § mukaan puolestaan 605 kpl. Näissä on mukana kaikkia käyttövoimalajeja edustavat autot.

Invalidiliitto on esittänyt tämän vuoden helmikuussa lausunnossaan Fossiilittoman liikenteen tiekartasta selvityksen käynnistämistä tukimuodoista, joilla vammaisille ihmisille voidaan luoda kannuste vähäpäästöisten tai päästöttömien autojen hankintaan. Nykyinen verotuksen kautta kohdentuva tukijärjestelmä ei kannusta vammaista ihmistä vähäpäästöisen tai päästöttömän auton hankintaan. Em. lausunnossaan Invalidiliitto ehdotti, että yhtenä vaihtoehtona selvitettäisiin suoran hankintatuen käyttöönotto.

Autokannan uudistamisessa ollaan siirtymävaiheessa. Invalidiliitto esittää, että lakiin vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta lisättäisiin vielä vamman perusteella myönnettävä hankintatuki, jonka myöntämiskriteerit perustuisivat autoverolain 5 luvun 26 §:n (Autoveron palauttaminen vamman perusteella).

Invalidiliitto kannattaa fossiilisten polttoaineiden korvaamista vaihtoehtoisilla käyttövoimilla. Sähkö- ja hybridiautoille tarkoitettujen latauspisteiden sekä kaasuautoja varten rakennettavien tankkausasemien merkitys korostuu arvioitaessa tosiasiallista vähäpäästöisen liikenteen toimivuutta. YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 9 esteettömyys ja saavutettavuus on sopimusvelvoitteena merkityksellinen suunniteltaessa kansalaisten liikkumisympäristöä ja -palveluita niin kaupunki- kuin maaseutualueilla.

Lopuksi

Invalidiliitto haluaa varmistaa, että autoilu liikkumisen, itsenäisen ja sosiaalisen elämän mahdollistajana on jatkossakin mahdollista vammaisille ihmisille pitkien etäisyyksien Suomessa samaan aikaan kun vammaiset ihmiset haluavat olla yhdenvertaisesti mukana torjumassa ilmastonmuutosta.
Tämä tarkoittaa, että taloudellista tukea pitää näinä kestävää kehitystä ja ilmastonmuutoksen estämistä korostavina aikoina olla saatavilla vammaisten ihmisten auton hankintaan. Tässä voimme tukeutua YK:n vammaisyleissopimuksen ohella yhdenvertaisuuslain 9 § mukaiseen erityiskohteluun.

INVALIDILIITTO RY

Helsinki 18.11.2021

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveyspoliittinen asiantuntija riitta.saksanen@invalidiliitto.fi